

Tacen

4

Dva razloga sta, zaradi katerih sem sklenil o Tacnu napisati nekaj vrstic ravno v teh mesecih. Najprej zato, ker smo člani »Mladega klasja« letos junija prvič nastopili v tej prijazni vasi pod Šmarno goro ter jo tako uvrstili med kraje našega šišenskega narodopisnega popotovanja. Drugič pa zato, ker je istega meseca pred 115 leti naš slavniti literarni klasik Fran Levstik prav tukaj spoznal svoj ženski ideal — Franjo Koširjevo z Broda.

Ko je deželna vlada po štirih letih obstoja prepovedala slovensko telovadno društvo Južni Sokol, so ljubljanski telovadci aprila 1868 ustanovili novo društvo z imenom Ljubljanski Sokol ali kar na kratko: Sokol. Telovadba v Sokolu je veljala za rodoljubno de-

Franja Koširjeva kot dekle, po portretu J. Tomca.

nje, društvo pa je poleg telovadbe prirejalo tudi zabavne prireditve, izlete v naravo ter sodelovalo na taborih, velikih političnih zborovanjih slovenskega naroda. Kmalu po ustanovitvi, 28. junija 1868, so Sokoli priredili izlet v ljubljansko okolico. Iz Ljubljane so krenili proti Ježici, Črnučam ter se potem obrnili proti Gameljnam, Šmartnu, Tacnu, Vižmarjem in Šentvidu. Čez Trato in Šiško so se nato spet vrnili v mesto. Na poti skozi vse te vasi so Sokoli v lepih uniformah, z godbo, pevci ter sprevedom prijateljev in somišljenikov naleteli na izredno veličasten sprejem. Treba je namreč povedati,

da je bil Sokol telovadno društvo, v katerega so bili vključeni najaktivnejši borci za slovenske narodne pravice, med njimi seveda tudi Levstik. Sokol je bil takrat tudi edino slovensko telovadno društvo, kajti množično telovadno gibanje, ki je prineslo tudi svetovnonazorsko delitev slovenske telovadbe (Sokoli in Orli) je nastopilo mnogo pozneje. Leta 1868 pa je bil Sokol »krepka perutnica slovenstva« (kot ga je leto pozneje na vižmarskem taboru pozdravila Franja), zato je bil njegov sprejem pri preprostih vaških ljudeh res izreden. S slavaloki, lipovimi drevoredi, pokanjem možnarjev ter množično udeležbo so povsod sprejemali slavnostni sprevod. Ker med vaščani Tacna ni več nikogar, ki bi nam mogel pripovedovati o lastnih doživetjih tega dogodka, odprimo tedaj julijsko številko Slovenskega naroda iz leta 1868. Ta nam najprej opiše navdušen sprejem Sokolov na Ježici, Črnučah, v vseh treh Gameljnah ter Šmartnu, nato pa nadaljuje: »Kmalu je bilo treba naprej proti Tacnu, kjer je bila v zelo okinčani cerkvi maša, pri kateri so peli Sokoli in njih spremljajoči pevci čitalnični. Tu na meji pred Tacnom bil je eden najlepših trenutkov vsega izhoda. Z veliko trobojno zastavo čakala je množica ljudstva Sokole in na čelu deputacije več kot dvajset deklet, okinčanih s cveticami. Zala hčerka Koširjeva iz Broda prišla je za besedo ter pozdravila s presrčnim pogovorom društvo... Stoteri živio klici doneli so tem z milim navdušenjem govornim besedam, po katerih so brhka dekleta obdarila Sokolce z lepimi šopki. V imenu Sokola zahvalil se je Sokol N (oli) ter navdušeno na zdravje zaklical vrlim domorodnim Slovenkam, znanim zaradi njih lepote po svetu«.

Tako Slovenski narod, ki nam še lepo opiše zavzetost tacenskih mladenk ter ostalih sovaščanov v boju za narodno stvar. Pohvalno je o njihovem sprejemu poročal tudi nemško pisani list Triglav, tega dogodka pa se je še dolgo spominjala ena od tacenskih mladenk, Franjina vrstnica Manca, ki je pri sprejemu Sokolov v Tacnu tudi sama sodelovala. Njeno pripoved bomo, skupaj še z nekaterimi podatki o Franji in Levstiku, objavili v naslednji številki Javne tribune.

Franjo Malenšek, Koširjevo, je kot dekle mnogo pozneje portretiral šentviški slikar Tomc. Tako nam je ohranil podobo šestnajstletne narodno zavedne deklice, prav takšne, kakršno je tistega junija leta 1868 v Tacnu prvič ugledal tudi Levstik.

Andrej Mrak

*1x dnevnik
malega
šiškar-ja*

Petek

Ko smo prišli z dopusta, so nas doma pričakale čisto nove cene. Novim cenam rečejo navadno »popravki cen«. To je tudi razumljivo, saj je teoretično čisto možno, da je nova cena tudi nižja. Tako se je nekoč, bil je menda lep, sončen dan, veter je malo pihal, v neki šišenski trgovini cena celo znižala. Na polici se je pojavil listič s številko, ki je bila začuda za pet dinarjev nižja kot prejšnji dan. Tri gospodinje so skup zlezele in so jih odpeljali na urgentni blok, dva nič hudega sluteča nakupovalca pa sta se ga od obupnega šoka povsem zapila in so ju domači našli šele naslednji dan. Res je, da sta se ga omenjena tovariša nalezla vsak teden trikrat, tako da tega ne bi smeli jemati kot kakšen poseben dogodek — zanimivo je pa le omeniti.

Ko je posebna komisija, sestavljena iz članov potrošniškega sveta, krajevne skupnosti, organov pregona in uprave trgovine trdo zaslislala prodajalke, se je izkazalo, da je šlo za čisto navadno malomarnost. Dekle, ki je lepilo lističe s cenami, je iz gole nemarnosti napisala za pet dinarjev nižjo ceno. Napako so takoj popravili, se opravičili kupcem, ki so še vedno v skupinah pred trgovino lovili sapo ter nevestno prodajalko grdo ošteli. Se sploh zaveda, kakšne bi bile lahko posledice njene malomarnosti? Mislim, da se ne.

Torej, tokrat je bilo s cenami vse v redu in so bile samo višje. Tako kot navadno. Potem pa je ata v časopisih prebral, da so se sindikati zelo razjezili zaradi novih cen, da je zarobantil celo ZIS in sploh.

Takoj sem stekel v trgovino in pozorno opazoval, kaj se bo zgodilo. Vztrajal sem resda samo dve uri, toda jamčim vam, da se v tem času ni skesala niti ena sama cena. Nesramno so vztrajale in mislim, da bi bilo nekaj treba storiti: sindikati in vsi ostali cene zmerjajo, te se pa požvižgajo na to. Je to kakšna odgovornost, vas vprašam?

Srečka

Ne prezrite!

Prispevke za naslednjo številko pričakujemo do 23. septembra